

MEB 2013 OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI'NDA BELİRTİLEN ÖĞRENME MERKEZLERİNİN UYGULAMAYA YANSIMALARININ İNCELENMESİ: AYDIN İLİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Hülya GÜLAY ÖGELMAN¹

Arş. Gör. Esra KARAKUZU²

Öz

2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı, Türkiye için yeni bir programdır ve programın uygulamaya yansımalarının çeşitli açılardan incelenmesi gerekmektedir. Bu tür çalışmalar, programın güncellenmesinde önemli bilgiler sağlayacaktır. Buradan yola çıkarak araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme merkezlerine ilişkin uygulamalarının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu amaçla farklı okul türlerinden 20 okulda öğrenme merkezlerine ilişkin uygulamaları belirlemeye yönelik gözlemler yapılarak, araştırma kapsamında geliştirilen “Öğrenme Merkezi Kontrol Listesi”ne kaydedilmiştir. Çalışma grubundaki sınıfların büyük çoğunluğunun MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda belirtilmiş iki öğrenme merkezine (sanat, geçici ilgi) sahip olmadığı görülmektedir. Bağımsız anaokulları ve anasınıfları dışında, özel anaokulları ve uygulama anaokullarındaki bazı merkezlere sınıfların hiçbirinde çocukların ulaşamadığı belirlenmiştir. Yazı ve resim ile etiketlemenin tüm okullarda beklenen düzeyin altında olduğu belirlenmiştir. Tüm sınıfların çoğunluğunda, etiketlerin çocukların göz hizasında olmadığı görülmektedir. Tüm sınıflarda bulunan blok, sanat, kitap, müzik, fen merkezi etiketlerinin yarıya yakınının yazı etiketlerinden daha büyükken; dramatik oyun merkezi etiketinde resim etiketinin yazı etiketinden küçük olduğu belirlenmiştir. Sınıfların önemli bir bölümünde, merkezler birbirinden belirgin bir biçimde ayrılmamıştır. Bağımsız anaokullarında ve anasınıflarında merkezlerin çoğunluğu; özel anaokullarında üç merkezin (blok, kitap, fen) tamamı; uygulama anaokullarının tamamında ise tüm merkezler diğer merkezlerden görülebilecek şekilde konumlandırılmıştır. Özel anaokullarında dramatik oyun merkezinin diğer merkezlerden görülemediği ortaya konulmuştur. Sınıfların tamamında sabitlenen ilk üç merkezin müzik, sanat ve kitap merkezleri olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim Programı, Öğrenme Merkezleri, Okul Öncesi Eğitim Sınıfları, Okul Öncesi Dönem Çocukları.

Examination of the Reflections of Learning Centers of 2013 Preschool Education Program of the Ministry of National to Implementation: Aydın Case Abstract

2013 Preschool Education Program of the Ministry of National Education is a brand new program for Turkey and it needs to be examined from different points of view. Such studies will provide important information for the renewal of the Program. Taking this fact as a starting point, the subject of the study is determined as examination of practices related to learning centers in Preschool Institutions. For his purpose, observations have been made on practices of learning centers in 20 schools from different classifications and these observations have been recorded to 'Learning Center Control List' developed under the study. It has been observed that most of the schools in the study group do not have two learning centers (music and temporary interest) specified in 2013 Preschool Education Program. Except independent kindergartens and classes, students do not have access to these centers in any of the classes in private kindergartens and practice kindergartens. It has been found out that writing and picture labeling is below the expected levels in all of the Schools. It is observed that labels are not located at eye level of the students in most of the classes. In all classes, while half of the labels in block, art, books, music and science centers are bigger than writing labels, in dramatic play center, picture labels are smaller than writing labels. In most of the classes, centers are not separated from each other in a significant way. Most of the centers in independent kindergartens classes; all of the three centers (block, books and science) in private kindergartens and all centers in all practice kindergartens are placed in such a way that they are visible from other centers. It is found that dramatic play centers in private kindergartens are not visible from other centers. The first three centers which are fixed in all classes are music, art and books centers.

Keywords: Preschool Education Program, Learning Centers, Preschool Classrooms, Preschool Children

1 Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı. hgulay@pau.edu.tr

2 Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği. esra.genc@adu.edu.tr

Giriş

Okul öncesi eğitim; çocuğun ilkokula başlamadan önce dahil olduğu, farklı gelişim alanlarındaki gelişimi en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan bir eğitim kademesidir. Çocukların okul öncesi eğitimi almasının önemi ve gerekliliği tüm dünyada kabul edilmiş bir gerçektir. Okul öncesi eğitimin gerekliliğiyle birlikte bu eğitimin kalitesinin önemi de ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesi, okul öncesi dönemdeki çocuğa gerekli bilgi, beceri, tutum ve temel alışkanlıkların kazandırılması ve çocukların toplumun değer yargılarını öğrenip uygulayabilmesi, iyi planlanmış eğitim programları ve rehberlik hizmetleri ile sağlanabilir (Temel, Kandır, Erdemir ve Koçer-Çiftçi, 2005). Bu nedenle okul öncesi dönemde çocukların ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu ihtiyaçlara uygun bir programın oluşturulması önem arz etmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim sürecinin iyi planlanması ve uygulanan programın etkili ve yeterli olması gerekmektedir.

Türkiye’de ilk olarak okul öncesi eğitime yönelik düzenli bir program çalışması “Anaokulları Programı ve Yönetmeliği ile Anaokullarına Öğretmen Yetiştirme Kursu Geçici Programı” olarak 1952 yılında hazırlanmıştır (Sapsağlam, 2013). 1989 yılında okul öncesi eğitim programı hazırlanmıştır. Bu programda 4-5 yaşındaki çocuklara kazandırılması beklenen eğitim amaçları beden ve hareket gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, zihin gelişimi ve dil gelişimi olmak üzere 4 gelişim alanında belirtilmiştir. Bu kazanımlar, farklı yaş gruplarına göre düzenlenmiş ve kazanımların 19 ünite aracılığı ile çocuklara kazandırılması amaçlanmıştır (Öztürk, Gangal ve Aydın, 2013). 1994 yılında ise 1989 yılındaki programdan farklı olarak 0-3, 4-5 ve 6 yaş grupları için farklı eğitim programları belirlenmiş, eğitim amaçları hedefler şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Programda öngörülen hedef ve hedef davranışlara ulaşılması için konular esas alınmıştır. 1994 yılı anaokulu programı 37-60 aylık çocukların bütün alanlardaki gelişimini desteklemek, hızlandırmak ve 61-72 aylık çocukların eğitim programına temel oluşturmak üzere düzenlenmiş, öğretmene rehberlik edici çerçeve bir program özelliğindedir. Bu programda temel amaç; konular aracılığıyla çocukların belirlenen hedef ve hedef davranışlara ulaştırılmasıdır. Çocukların söz konusu hedef davranışları ne derecede kazandıklarını belirlemek üzere gözlem formu düzenlenmiştir (Düşek ve Dönmez, 2012). 2002 yılında yürürlüğe giren okul öncesi eğitim programı ise 36-72 aylık çocuklar için tek bir çerçeve program şeklinde düzenlenmiş, konu merkezli eğitim kaldırılmış, hedeflerin kazandırılması etkinlikler aracılığıyla sağlanmıştır. 2006 yılında yapılan revize çalışmasıyla programda yer alan hedefler, amaçlar şeklinde yeniden düzenlenmiş, dil ve bilişsel gelişim alanı birbirinden ayrılmıştır (Taner-Derman ve Başal, 2010). 2013 yılında yapılan güncelleme çalışması ile amaçlar, kazanım ve göstergeler şeklinde sunulmuştur. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda dikkati çeken en önemli değişikliklerden biri de sınıf düzenlemesidir. Daha önce köşeler şeklinde düzenlenen sınıf ortamının çocuğu daha aktif kılan, küçük grup etkinliklerine daha çok imkan sağlayan öğrenme merkezlerine bölünerek düzenlenmesi gerekliliği

belirtmiştir (MEB, 2013). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda öğrenme merkezleri çocukların bireysel gereksinimlerini karşılamak amacıyla farklı ayırma materyalleri ile bölünmüş, küçük gruplar hâlinde etkileşimde bulunacakları ve dikkatlerini yoğunlaştırarak oynayabilecekleri, günlük eğitim akışında yer alan etkinliklerde ele alınan kazanım ve göstergeler doğrultusunda seçilmiş farklı materyalleri de barındıran oyun alanları olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2013).

Geçmişten günümüze uygulanan programlar incelendiğinde okul öncesi eğitim programlarının, çocukların ilgi, ihtiyaç ve gelişim özelliklerine, toplumun değişen ihtiyaçlarına, gelişim ve öğrenme kuramlarına göre sürekli değişim halinde olduğu görülmektedir. Bu değişikliklerde programların etkililiğine, programın uygulanabilirliğine yönelik yapılan değerlendirme çalışmaları ve geribildirimler etkili olabilmektedir.

Türkiye'de okul öncesi eğitim programında değişiklikler meydana geldikçe, programın değerlendirilmesine yönelik çalışmalar da devamlılık göstermiştir. Bu çalışmalar incelendiğinde, genellikle öğretmenlerin okul öncesi eğitim programına ilişkin bilgileri, uygulama yeterlikleri ve programa ilişkin görüşlerinin ele alındığı dikkat çekmektedir. (Özsırkıntı, Akay ve Yılmaz-Bolat, 2014; Özyürek ve Aydoğan, 2011; Pişgin-Çivik, Ünüvar ve Soylu, 2014; Yazar ve Erkuş, 2013). Okul öncesi eğitim programının bazı becerilere etkisi ya da bazı konulara ilişkin kazanımların incelenmesine yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Baki ve Hacısalihoğlu-Karadeniz, 2013; Gülay ve Ekici, 2010; Kandır ve Türkoğlu, 2015; Öztürk, Giren, Yıldırım ve Şimşek, 2015; Senemoğlu, 1994). Aynı zamanda ülkemizde okul öncesi eğitim programlarının tarihsel gelişimi incelenerek, geçmişten günümüze okul öncesi eğitim programlarında yapılan değişikliklerin topluca görülebileceği çalışmalar yapılmıştır (Çelik ve Gündoğdu, 2007; Deretarla-Gül, 2008; Düşek ve Dönmez, 2012; Gelişli ve Yazıcı, 2012; Sapsağlam, 2013; Taner-Derman ve Başal, 2010). Okul öncesi eğitim programlarının değişik açılardan incelendiği (Yazar, Çelik ve Kök, 2008) ya da programdan bağımsız olarak okul öncesi ortamlarına ilişkin çalışmalar (Güleş ve Erişen, 2013; Özkubat, 2013) da olmasına rağmen programda belirtilen sınıf düzenine ilişkin çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir (Özyürek ve Kılıç, 2015). 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nda "köşe" yerine "merkez" adını alan, öğrenme merkezlerinin özellikler, sayı, isimlendirme gibi değişkenler açısından ele alındığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı, Türkiye için yeni bir programdır ve programın uygulamaya yansımalarının çeşitli açılardan incelenmesi gerekmektedir. Bu tür çalışmalar, programın güncellenmesinde önemli bilgiler sağlayacaktır. Buradan yola çıkarak araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme merkezlerine ilişkin uygulamaların incelenmesidir. Araştırmanın alt amaçları şunlardır:

- ❖ Okul öncesi eğitim sınıflarında hangi öğrenme merkezleri bulunmaktadır?
- ❖ Çocukların okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezlerindeki materyallere ulaşabilme durumu nedir?
- ❖ Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin etiketlenme durumu nedir?
- ❖ Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin etiketlenme sisteminin özellikleri nedir?
- ❖ Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezleri birbirinden nasıl ayrılmaktadır?
- ❖ Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezleri çocuklar tarafından görülebilmekte midir?

Yöntem

Araştırma aydın ilinde bulunan okul öncesi eğitim sınıflarında öğrenme merkezlerinin incelenmesini amaçlayan bir tarama çalışmasıdır. Tarama çalışmaları genellikle var olan durumu belirlemek amacıyla yapılmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2012). Bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden olan kesitsel tarama araştırması olarak şekillendirilmiştir. Kesitsel tarama araştırmaları betimlenecek değişkenlerin tek seferde ölçüldüğü, örneklemin farklı özellikteki grupları kapsadığı çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2012). Çalışmanın örnekleminde farklı okul türlerinin bulunması, sınıf içi gözlemlerin 2015-2016 eğitim yılı başında bir kez uygulanması çalışmanın kesitsel tarama çalışması olduğunu göstermektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Aydın ili Efeler merkez ilçesinde bulunan; 2 uygulama anaokulunda yer alan 7 sınıf, 6 bağımsız anaokulunda bulunan 32 sınıf, 16 özel anaokulunda bulunan 87 ve 26 ilkokul/ortaokul bünyesindeki 56 anasınıfı olmak üzere 50 okul öncesi eğitim kurumunda bulunan 182 sınıf oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunun %25'ini bağımsız anaokullarında bulunan 5 sınıf, %10'unu özel anaokullarında bulunan 2 sınıf, %10'unu uygulama anaokullarında bulunan 2 sınıf, %55'ini ilkokul/ortaokul bünyesinde bulunan 11 sınıf oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde evrendeki her birimin eşit seçilme olasılığının bulunduğu basit seçkisiz örnekleme yöntemi (Büyüköztürk ve diğ., 2012) kullanılmıştır.

Tablo 1

Okul Türlerine Göre Sınıflardaki Kız ve Erkek Sayılarına İlişkin Dağılım

Okul Türüne Göre Sınıflar	Kız		Erkek		Sınıf mevcudu	
	f	Ort.	f	Ort.	f	Ort.
Bağımsız Anaokullarındaki Sınıflar	13	10.2	14	13	27	23.2
	6		19		25	
	13		10		23	
	7		9		16	
	12		13		25	
Özel Anaokullarındaki Sınıflar	8	6	10	9	18	15
	4		8		12	
Uygulama Anaokullarındaki Sınıflar	9	8.5	4	10	13	18
	8		16		23	
İlkokul/Ortaokul Bünyesindeki Sınıflar	7	9.9	10	9.1	17	19.09
	10		1		11	
	5		7		12	
	9		12		21	
	12		11		23	
	10		13		23	
	12		13		25	
	10		7		17	
	6		7		13	
	11		11		22	
	17		9		26	
Toplam	189		204		392	

Tablo 1'de, bağımsız anaokullarındaki sınıflarda, en az 16, en çok 27 çocuk olduğu ve sınıf mevcudu ortalamasının 23.2 olduğu görülmüştür. Özel anaokullarındaki sınıflarında çocuk sayısının en az 12, en çok 18 olduğu ve ortalamasının 15 olduğu belirlenmiştir. Uygulama anaokullarının mevcudunun en az 13, en çok 23, ortalamasının ise 18 olduğu görülmüştür. Anasınıflarında mevcudun en az 11, en çok 26, mevcut ortalamasının ise 19.09 olduğu belirlenmiştir. Sınıflardaki çocukların yaşları incelendiğinde 20 sınıftan birinin üç yaş (bağımsız anaokulunda), bir sınıfın altı yaş (özel anaokulunda), 18 sınıfın ise beş yaş (uygulama anaokulların ve anasınıflarında) grubu çocuklardan oluştuğu görülmüştür. Çalışmaya katılan tüm çocukların yaş ortalaması 4.95 olarak belirlenmiştir.

Tablo 2

Okul Türüne Göre Sınıfların Alan Ortalamaları

Okul Türü	Ortalama Alan (m ²)
Bağımsız Anaokulları	60.0
Özel Anaokulları	36.0
Uygulama Anaokulları	52.0
İlkokul/Ortaokul Bünyesindeki Anasınıfları	49.63

Tablo 2 incelendiğinde, bağımsız anaokullarındaki sınıfların alanlarının ortalamasının 60m², özel anaokullarındaki sınıfların alanlarının ortalamasının 36m², uygulama anaokullarındaki sınıfların 52m², anasınıflarının alanlarının ortalamasının 49.63m² olduğu görülmektedir. Ölçeğin orijinal İbranice formu için, Cinamon (2003) güvenilirlik çalışması kapsamında iç tutarlılık katsayılarını, iş-aile çatışmasını yönetme öz-yeterliği alt ölçeği için, .83, aile-iş çatışmasını yönetme öz-yeterliği için .84. olarak hesaplamıştır (Cinamon, 2003; akt. Hennesy, 2005). Hennesy & Lent (2008)'in çalışmasında iç tutarlılık katsayıları birinci faktör için, .90, ikinci faktör için, .89, ölçeğin geneli için, .93 olarak hesaplamıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Öğrenme Merkezleri Kontrol Listesi” kullanılmıştır.

Öğrenme Merkezleri Kontrol Listesi: Öğrenme Merkezleri Kontrol Listesi araştırmacılar tarafından MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nda (2013) yer alan öğrenme merkezlerine ilişkin açıklamalar ve araştırmanın amaçları göz önünde bulundurulmuş olarak hazırlanmıştır. Kontrol listesinde bulunan maddelerin belirlenmesinde Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan öğrenme merkezlerine ilişkin açıklamalar incelenmiş, öğrenme merkezlerinde bulunması gereken kriterlere göre maddeler oluşturulmuştur. Hazırlanan kontrol listesi 7 alan uzmanına gönderilmiş, uzman görüşleri ışığında yeniden düzenlenmiştir. Öğrenme merkezleri kontrol listesinde merkezlerin sınıfta bulunma durumu, merkezlerin sınıftaki konumları, merkezlerin etiketlenmesi, merkezlerin birbirinden ayrılması ve ayırmada kullanılan materyaller ve merkezlerin güvenliğinin sağlanmasına ilişkin toplam 87 madde bulunmaktadır.

Uygulama

Çalışma grubundaki her okul öncesi eğitim sınıfı, “Öğrenme Merkezleri Kontrol Listesi” doğrultusunda gözlemlenmiştir. Gözlemler sonucunda ilgili ölçme aracı doldurulmuştur. Öğretmenler ve idareciler çalışma öncesinde, araştırmanın amacı ile ilgili bilgilendirilmişlerdir. Gözlemler çocukların sınıfta olmadığı zamanlarda (kahvaltı saati, açık alan etkinliği gibi) gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

Okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin incelendiği bu çalışmanın bulguları frekans yüzde dağılımları ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Tablo 3
Okul Öncesi Eğitim Sınıflarında Hangi Öğrenme Merkezlerinin Olduğuna İlişkin Dağılım

Öğrenme Merkezi	Mevcut Durum	Okul Türü									
		Bağımsız Anaokulu		Özel Anaokulu		Uygulama Anaokulu		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Blok Merkezi	Merkez var	5	100.0	2	100.0	1	50.0	7	63.6	15	75.0
	Merkez yok	0	0.0	0	0.0	1	50.0	4	36.4	5	25.0
	Toplam	5	100.0	2	100.0	2	100.0	11	100.0	20	100.0
Sanat Merkezi	Merkez var	3	60.0	0	0.0	1	50.0	4	36.4	8	40.0
	Merkez yok	2	40.0	2	100.0	1	50.0	7	63.6	12	60.0
	Toplam	5	100.0	2	100.0	2	100.0	11	100.0	20	100.0
Kitap Merkezi	Merkez var	5	100.0	1	50.0	1	50.0	8	72.7	15	75.0
	Merkez yok	0	0.0	1	50.0	1	50.0	3	27.3	5	25.0
	Toplam	5	100.0	2	100.0	2	100.0	11	100.0	20	100.0
Dramatik Oyun Merkezi	Merkez var	5	100.0	1	50.0	1	50.0	10	90.9	17	85.0
	Merkez yok	0	0.0	1	50.0	1	50.0	1	9.1	3	15.0
	Toplam	5	100.0	2	100.0	2	100.0	11	100.0	20	100.0
Müzik Merkezi	Merkez var	4	80.0	0	0.0	1	50.0	8	72.7	13	65.0
	Merkez yok	1	20.0	2	100.0	1	50.0	3	27.3	7	35.0
	Toplam	5	100.0	2	100.0	2	100.0	11	100.0	20	100.0
Fen Merkezi	Merkez var	4	80.0	2	100.0	2	100.0	8	72.7	16	80.0
	Merkez yok	1	20.0	0	0.0	0	0.0	3	27.3	4	20.0
	Toplam	5	100.0	2	100.0	2	100.0	11	100.0	20	100.0
Geçici İlgi Merkezi	Merkez var	1	20.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	5.0
	Merkez yok	4	80.0	2	100.0	2	100.0	11	100.0	18	95.0
	Toplam	5	100.0	2	100.0	2	100.0	11	100.0	20	100.0

Tablo 3'e bakıldığında, bağımsız anaokullarının tamamında blok, kitap ve dramatik oyun merkezlerinin, %60'ında sanat merkezinin, %80'inde müzik merkezi, %80'inde fen merkezi, %20'sinde geçici ilgi merkezi bulunduğu belirlenmiştir. Özel anaokullarının tamamında blok ve fen merkezleri, %50'sinde kitap merkezi, %50'sinde dramatik oyun merkezi bulunduğu, müzik ve geçici ilgi merkezlerinin özel anaokullarının hiç birinde bulunmadığı görülmektedir. Uygulama anaokullarının tamamında fen merkezi, %50'sinde blok merkezi, %50'sinde sanat merkezi, %50'sinde kitap merkezi, %50'sinde dramatik oyun merkezi, %50'sinde müzik merkezi bulunurken hiçbir sınıfta geçici ilgi merkezi bulunmamaktadır. Anasınıflarının %63.6'sında blok merkezi, %36.4'ünde sanat merkezi, %72.7'sinde kitap merkezi, %90.9'unda dramatik oyun merkezi, %72.7'sinde fen merkezi bulunurken hiçbirinde geçici ilgi merkezi bulunmamaktadır. Sınıflarda merkezilerin bulunma durumlarına genel olarak bakıldığında tüm sınıfların %75'inde blok merkezi, %40'ında sanat merkezi, %75'inde kitap merkezi, %85'inde dramatik oyun merkezi, %65'inde müzik merkezi, %80'inde fen merkezi, %5'inde geçici ilgi merkezi bulunduğu görülmüştür.

Tablo 4

Çocukların Okul Öncesi Eğitim Sınıflarındaki Öğrenme Merkezlerindeki Materyallere Ulaşma Durumuna İlişkin Dağılım

Öğrenme Merkezi	Materyallere Ulaşılabilir Durumu	Okul Türü									
		Bağımsız anaokulları		Özel Anaokulları		Uygulama Anaokulları		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Blok Merkezi	Materyaller ulaşılabilir	5	100.0	1	50.0	1	100.0	4	57.1	11	73.3
	Ulaşılabilir değil	0	0.0	1	50.0	0	0.0	3	42.9	4	26.7
	Toplam	5	100.0	2	100.0	1	100.0	7	100.0	15	100.0
Sanat Merkezi	Materyaller ulaşılabilir	2	66.6	0	0.0	0	0.0	1	25.0	3	37.5
	Ulaşılabilir değil	1	33.4	0	0.0	1	100.0	3	75.0	5	62.5
	Toplam	3	100.0	0	0.0	1	100.0	4	100.0	8	100.0
Kitap Merkezi	Materyaller ulaşılabilir	5	100.0	1	100.0	0	0.0	5	62.5	11	73.3
	Ulaşılabilir değil	0	0.0	0	0.0	1	100.0	3	37.5	4	26.7
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	8	100.0	15	100.0

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Belirtilen Öğrenme Merkezlerinin Uygulamaya Yansımalarının İncelenmesi: Aydın İli Örneği

Dramatik Oyun Merkezi	Materyaller ulaşılabilir	4	80.0	1	100.0	1	100.0	7	70.0	13	76.5
	Ulaşılabilir değil	1	20.0	0	0.0	0	0.0	3	30.0	4	23.5
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	10	100.0	17	100.0
Müzik Merkezi	Materyaller ulaşılabilir	4	100.0	0	0.0	0	0.0	1	12.5	5	38.5
	Ulaşılabilir değil	0	0.0	0	0.0	1	100.0	7	87.5	8	61,5
	Toplam	4	100.0	0	0.0	1	100.0	8	100.0	13	100.0
Fen Merkezi	Materyaller ulaşılabilir	3	75.0	1	50.0	1	50.0	5	62.5	10	62.5
	Ulaşılabilir değil	1	25.0	1	50.0	1	50.0	3	37.5	6	37.5
	Toplam	4	100.0	2	100.0	2	100.0	8	100.0	16	100.0
Geçici İlgili Merkezi	Materyaller ulaşılabilir	1	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	100.0
	Ulaşılabilir değil	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Toplam	1	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	100.0

Tablo 4'e göre çocuklar, bağımsız anaokullarında bulunan blok, kitap, müzik ve geçici ilgi merkezlerinin tamamında, sanat merkezlerinin %66.6'sında, dramatik oyun merkezlerinin %80'ninde, fen merkezlerinin %75'inde materyaller, çocukların ulaşabileceği şekilde yerleştirilmiştir. Özel anaokullarında kitap ve dramatik oyun merkezlerinin tamamında, blok merkezlerinin %50'sinde, fen merkezinin %50'sinde materyallerin yerleştirilmesinde çocuklar için ulaşılabilirliğinin göz önünde bulundurulduğu belirlenmiştir. Uygulama anaokullarında blok, dramatik oyun, merkezlerinin tamamında, fen merkezlerinin %50'sinde materyaller çocukların ulaşabileceği şekilde yerleştirilmiştir. Bu okullarda, sanat, kitap ve müzik merkezlerindeki materyallerin çocukların ulaşamayacağı şekilde yerleştirildiği belirlenmiştir. Anasınıflarında, blok merkezlerinin %57.1'inde, sanat merkezlerinin %25'inde, kitap merkezlerinin %62.5'inde, dramatik oyun merkezlerinin %70'inde, müzik merkezlerinin %12.5'inde, fen merkezlerinin %62.5'inde materyallerin yerleştirilmesinde çocuklar için ulaşılabilirliğinin göz önünde bulundurulduğu gözlenmiştir. Araştırmaya katılan tüm sınıflara bakıldığında ise sınıflarda bulunan blok merkezlerinin %73.3'ünde, sanat merkezlerinin %37.5'inde, kitap merkezlerinin %73.3'ünde, dramatik oyun merkezlerinin %76.5'inde, müzik merkezlerinin %38.5'inde, fen merkezlerinin %62.5'inde, geçici ilgi merkezlerinin %100'ünde materyallerin yerleştirilmesinde çocuklar için ulaşılabilirliğinin göz önünde bulundurulduğu görülmüştür.

Tablo 5

Okul Öncesi Eğitim Sınıflarındaki Öğrenme Merkezlerin Etiketlenmesine İlişkin Dağılım

Öğrenme Merkezi	Merkezlerin Etiketlenme Durumu	Okul Türü									
		Bağımsız anaokulları		Özel Anaokulları		Uygulama Anaokulları		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Blok Merkezi	Yazı ile etiketlenmiştir.	2	40.0	0	0.0	0	0.0	2	28.6	4	26.7
	Yazı ile etiketlenmemiştir.	3	60.0	2	100.0	1	100.0	5	71.4	11	73.3
	Resim ile etiketlenmiştir.	1	20.0	0	0.0	0	0.0	2	28.6	3	20.0
	Resim ile etiketlenmemiştir.	4	80.0	2	100.0	1	100.0	5	71.4	12	80.0
	Toplam	5	100.0	0	100.0	1	100.0	7	100.0	15	100.0
Sanat Merkezi	Yazı ile etiketlenmiştir.	1	33.4	0	0.0	0	0.0	1	25.0	2	25.0
	Yazı ile etiketlenmemiştir.	2	66.6	0	0.0	1	100.0	3	75.0	6	75.0
	Resim ile etiketlenmiştir.	1	33.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	12.5
	Resim ile etiketlenmemiştir.	2	66.6	0	0.0	1	100.0	4	100.0	7	87.5
	Toplam	3	100.0	0	0.0	1	100.0	4	100.0	8	100.0
Kitap Merkezi	Yazı ile etiketlenmiştir.	1	20.0	0	0.0	0	0.0	3	37.5	4	26.7
	Yazı ile etiketlenmemiştir.	4	80.0	1	100.0	1	100.0	5	62.5	11	73.3
	Resim ile etiketlenmiştir.	1	20.0	0	0.0	0	0.0	2	25.0	3	20.0
	Resim ile etiketlenmemiştir.	4	80.0	1	100.0	1	100.0	6	75.0	12	80.0
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	8	100.0	15	100.0

*MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Belirtilen Öğrenme Merkezlerinin Uygulamaya
Yansımalarının İncelenmesi: Aydın İli Örneği*

Dramatik Oyun Merkezi	Yazı ile etiketlenmiştir.	1	20.0	0	0.0	0	0.0	2	20.0	3	17.7
	Yazı ile etiketlenmemiştir.	4	80.0	1	100.0	1	100.0	8	80.0	14	82.3
	Resim ile etiketlenmiştir.	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	10.0	1	5.9
	Resim ile etiketlenmemiştir.	5	100.0	1	100.0	1	100.0	9	90.0	16	94.1
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	10	100.0	17	100.0
Müzik Merkezi	Yazı ile etiketlenmiştir.	2	50.0	0	0.0	0	0.0	3	37.5	5	38.5
	Yazı ile etiketlenmemiştir.	2	50.0	0	0.0	1	100.0	5	62.5	8	61.5
	Resim ile etiketlenmiştir.	2	50.0	0	0.0	0	0.0	2	25.0	4	30.8
	Resim ile etiketlenmemiştir.	2	50.0	0	0.0	1	100.0	6	75.0	9	69.2
	Toplam	4	100.0	0	0.0	1	100.0	8	100.0	13	100.0
Fen Merkezi	Yazı ile etiketlenmiştir.	1	25.0	0	0.0	0	0.0	2	25.0	3	18.75
	Yazı ile etiketlenmemiştir.	3	75.0	2	100.0	2	100.0	6	75.0	13	81.25
	Resim ile etiketlenmiştir.	1	25.0	0	0.0	0	0.0	1	12.5	2	12.5
	Resim ile etiketlenmemiştir.	3	75.0	2	100.0	2	100.0	7	87.5	14	87.5
	Toplam	4	100.0	2	100.0	2	100.0	8	100.0	16	100.0
Geçici İlgi Merkezi	Yazı ile etiketlenmiştir.	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Yazı ile etiketlenmemiştir.	1	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	100.0
	Resim ile etiketlenmiştir.	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Resim ile etiketlenmemiştir.	1	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	100.0
	Toplam	1	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	100.0

Tablo 5’de bağımsız anaokullarındaki blok merkezlerinin %40’ının, sanat merkezlerinin %33.4’ünün, kitap ve dramatik oyun merkezlerinin %20’sinin, müzik merkezlerinin %50’sinin, fen merkezlerinin %25’inin yazı etiketi ile etiketlendiği gözlenmiştir. Özel ve uygulama anaokullarında bulunan merkezlerin hiçbirinin yazı etiketi ile etiketlenmediği belirlenmiştir. Anasınıflarındaki blok merkezlerinin %28.6’sının, sanat ve fen merkezlerinin %25’inin, kitap ve müzik merkezlerinin %37.5’inin, dramatik oyun merkezlerinin %20’sinin yazı etiketi ile etiketlendiği gözlenmiştir. Genel olarak incelendiğinde, sınıflarda bulunan blok ve kitap merkezlerinin %26.7’si, sanat merkezlerinin %25’i, dramatik oyun merkezlerinin %17.7’si, müzik merkezlerinin %38.5’i fen merkezlerinin %18.75’i yazı etiketi ile etiketlenmiştir. Bağımsız anaokullarındaki blok ve kitap merkezlerinin %20’si, sanat merkezlerinin %33.4’ü, müzik merkezlerinin %50’si, fen merkezlerinin %25’i resim etiketi ile etiketlenirken dramatik oyun merkezleri resim etiketi ile etiketlenmemiştir. Özel anaokullarında ve uygulama anaokullarındaki merkezlerin hiçbiri resim etiketi ile etiketlenmemiştir. Anasınıflarındaki blok merkezlerinin %28.6’sı, kitap ve müzik merkezlerinin %25’i, dramatik oyun merkezlerinin %10’u, fen merkezlerinin %12.5’i resim etiketi ile etiketlenirken; sanat merkezlerinin etiketlenmediği gözlenmiştir. Genel olarak incelendiğinde, sınıflarda bulunan blok ve kitap merkezlerinin %20’si, sanat merkezlerinin %12.5’i, dramatik oyun merkezlerinin %5.9’u, müzik merkezlerinin %30.8’i fen merkezlerinin %12.5’i resim etiketi ile etiketlendiği belirlenmiştir.

Tablo 6
Okul Öncesi Eğitim Sınıflarındaki Öğrenme Merkezlerinin Etiketleme Sisteminin Özelliklerine Göre Dağılımı

Öğrenme Merkezi	Etiketlerin Konumu		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Genel		Etiketlerin Sunumu		Bağımsız anaokulları		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Genel		Etiketlerin Boyutu		Bağımsız anaokulları		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Genel			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Blok Merkezi	1	50.0	1	50.0	2	50.0	2	50.0	Yazı-resim etiketi birlikte-dir.	1	50.0	2	100.0	3	75.0	Resim etiketi yazı etiketinden daha büyüktür.	1	50.0	1	50.0	1	50.0	2	50.0
	2	50.0	2	50.0	2	50.0	2	50.0	Yazı-resim etiketi ayrılır.	1	50.0	0	0.0	1	25.0	Resim etiketi yazı etiketinden daha büyüktür.	1	50.0	1	50.0	1	50.0	2	50.0
Toplam	2	100.0	2	100.0	4	100.0	4	100.0	Toplam	2	100.0	2	100.0	4	100.0	Toplam	2	100.0	2	100.0	4	100.0	4	100.0

Sanat Merkezi	Etiketler	1	100.0	0	0.0	1	50.0	1	50.0	0	0.0	1	100.0	0	0.0	1	100.0	0	0.0	1	50.0		
	çocukların göz hizasındadır.						Yazı-resim etiketi birlikte-dır.						Resim etiketi yazı etiketinden daha büyüktür.										
	Etiketler	0	0.0	1	100.0	50.0	1	50.0	1	100.0	1	50.0	1	100.0	0	0.0	1	100.0	1	100.0	1	50.0	
	çocukların göz hizasında değildir.					1	Yazı-resim etiketi ayrıdır.						Resim etiketinden daha büyüktür.										
	Toplam	1	100.0	1	100.0	2	100.0	1	100.0	1	100.0	2	100.0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	2	100.0		
Kitap Merkezi	Etiketler	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	100.0	2	66.6	3	75.0	1	100.0	1	100.0	1	100.0	1	66.6	2	50.0
	çocukların göz hizasındadır.						Yazı-resim etiketi birlikte-dır.						Resim etiketinden daha büyüktür.										
	Etiketler	1	100.0	3	100.0	4	100.0	0	0.0	1	33.4	1	25.0	1	100.0	0	0.0	2	100.0	2	33.4	2	50.0
	çocukların göz hizasında değildir.						Yazı-resim etiketi ayrıdır.						Resim etiketinden daha büyüktür.										
	Toplam	1	100.0	3	100.0	4	100.0	1	100.0	3	100.0	4	100.0	1	100.0	3	100.0	4	100.0	4	100.0		
Dramatik Oyun Merkezi	Etiketler	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	50.0	1	33.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	çocukların göz hizasındadır.						Yazı-resim etiketi birlikte-dır.						Resim etiketinden daha büyüktür.										
	Etiketler	1	100.0	2	100.0	3	100.0	1	100.0	1	50.0	2	66.6	1	100.0	2	100.0	2	100.0	3	100.0		
	çocukların göz hizasında değildir.						Yazı-resim etiketi ayrıdır.						Resim etiketinden daha büyüktür.										
	Toplam	1	100.0	2	100.0	3	100.0	1	100.0	2	100.0	3	100.0	1	100.0	2	100.0	3	100.0	3	100.0		

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Belirtilen Öğrenme Merkezlerinin Uygulamaya Yansımalarının İncelenmesi: Aydın İli Örneği

Müzik Merkezi	Etiketler	1	50.0	1	33.4	2	40.0	2	100.0	2	66.6	4	80.0	Resim eti- keti yazı	1	50.0	1	33.4	2	40.0
	çocukla- rın göz hizasım- dadır.													etkinin- den daha büyüktür.						
	Etiketler	1	50.0	2	66.6	3	60.0	2	100.0	0	0.0	1	33.4	Resim eti- keti yazı	1	50.0	2	66.6	3	60.0
	çocukla- rın göz hizasım- dadır.													etkinin- den daha büyük değildir.						
Toplam	2	100.0	3	100.0	5	100.0	2	100.0	2	100.0	3	100.0	5	100.0	2	100.0	3	100.0	5	100.0
Fen Merkezi	Etiketler	1	100.0	1	50.0	2	66.6	1	100.0	1	100.0	2	66.6	Resim eti- keti yazı	1	100.0	0	0.0	1	33.4
	çocukla- rın göz hizasım- dadır.													etkinin- den daha büyüktür.						
	Etiketler	0	0.0	1	50.0	1	33.4	0	0.0	0	0.0	1	50.0	Resim eti- keti yazı	0	0.0	2	100.0	2	66.6
	çocukla- rın göz hizasım- dadır.													etkinin- den daha büyük değildir.						
Toplam	1	100.0	2	100.0	3	100.0	1	100.0	1	100.0	3	100.0	3	100.0	1	100.0	2	100.0	3	100.0

Tablo 6'da, bağımsız anaokullarında bulunan blok ve müzik merkezi etiketlerinin %50'si, sanat ve fen merkezi etiketlerinin tamam çocukların göz hizasında konumlandırılırken; kitap ve dramatik oyun merkezi etiketleri çocukların göz hizasında konumlandırılmamıştır. Anasınıflarındaki blok ve fen merkezi etiketlerinin %50'si, müzik merkezi etiketlerinin %33.4'ü çocukların göz hizasında konumlandırılırken; sanat, kitap ve dramatik oyun merkezi etiketleri çocukların göz hizasında konumlandırılmamıştır. Sınıfların geneline bakıldığında, blok ve sanat merkezi etiketlerinin %50'si, müzik merkezi etiketlerinin %40'ı, fen merkezi etiketlerinin %66.6'sı çocukların göz hizasında konumlandırılırken; kitap ve dramatik oyun merkezi etiketleri çocukların göz hizasında konumlandırılmamıştır.

Bağımsız anaokullarındaki blok merkezi etiketlerinin %50'si, sanat, kitap, müzik ve fen merkezleri etiketlerinin %100'ü yazı ve resim etiketleri birlikte olacak şekilde sunulurken dramatik oyun merkezi etiketlerinde yazı ve resim etiketleri ayrı olarak sunulmuştur. Anasınıflarındaki blok merkezi etiketlerinin tamamı, kitap ve müzik merkezi etiketlerinin %66.6'sı, dramatik oyun ve fen merkezi etiketlerinin %50'si yazı ve resim etiketleri birlikte olacak şekilde etiketlenirlerken; sanat merkezinde yazı ve resim etiketleri ayrı olarak sunulmuştur. Sınıflar genel olarak incelendiğinde, tüm sınıflarda bulunan blok ve kitap merkezi etiketlerinin %75'i, sanat merkezi etiketlerinin %50'si, dramatik oyun merkezi etiketlerinin %33.4'ü, müzik merkezi etiketlerinin %80'i, fen merkezi etiketlerinin %66.6'sı yazı ve resim etiketleri birlikte olacak şekilde sunulmuştur. Bağımsız anaokullarında bulunan blok ve müzik merkezi etiketlerinden %50'sinde, sanat, kitap ve fen merkezlerinin tamamında resim etiketleri yazı etiketlerinden daha büyükken; dramatik oyun merkezi etiketlerinde resim etiketi yazı etiketinden küçüktür. Anasınıflarındaki blok merkezi etiketlerinden %50'sinde, kitap merkezi etiketlerinden %66.6'sında, müzik merkezi etiketlerinden %33.4'ünde resim etiketleri yazı etiketlerinden daha büyükken; sanat, dramatik oyun ve fen merkezi etiketlerinde resim etiketi yazı etiketinden küçüktür. Tüm sınıflarda bulunan blok, sanat, kitap merkezi etiketlerinin %50'sinde, müzik merkezi etiketlerinin %44'ünde, fen merkezi etiketlerinin %33.4'ünde resim etiketleri yazı etiketlerinden daha büyükken dramatik oyun merkezi etiketlerinde resim etiketi yazı etiketinden küçüktür.

Tablo 7

Okul Öncesi Eğitim Sınıflarındaki Öğrenme Merkezlerinin Birbirinden Nasıl Ayrıldığına İlişkin Dağılım

Öğrenme Merkezi	Merkez Ayrırma Materyalleri	Bağımsız anaokulları		Özel Anaokulları		Uygulama Anaokulları		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Genel	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Blok Merkezi	Dolap	2	40.0	0	0.0	1	100.0	2	28.6	5	33.3
	Duvar	1	20.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	6.7
	Plastik çit	1	20.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	6.7
	Kukla sahnesi	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Koltuk	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Ayrılmamıştır	1	20.0	2	100.0	0	0.0	5	71.4	8	53.3
	Toplam	5	100.0	2	100.0	1	100.0	7	100.0	15	100.0
Sanat Merkezi	Dolap	2	66.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	25.0
	Duvar	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Plastik çit	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Kukla sahnesi	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Koltuk	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Ayrılmamıştır	1	33.4	0	0.0	1	100.0	4	100.0	6	75.0
	Toplam	3	100.0	0	0.0	1	100.0	4	100.0	8	100.0
Kitap Merkezi	Dolap	3	60.0	0	0.0	1	100.0	1	12.5	5	33.3
	Duvar	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Plastik çit	1	20.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	6.7
	Kukla sahnesi	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Koltuk	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Ayrılmamıştır	1	20.0	1	100.0	0	0.0	7	87.5	9	60.0
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	8	100.0	15	100.0
Dramatik Oyun Merkezi	Dolap	2	40.0	1	100.0	0	0.0	2	20.0	5	29.4
	Duvar	1	20.0	0	0.0	0	0.0	1	10.0	2	11.7
	Plastik çit	1	20.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	5.9
	Kukla sahnesi	1	20.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	5.9
	Koltuk	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	20.0	2	11.7
	Ayrılmamıştır	0	0.0	0	0.0	1	100.0	5	50.0	6	35.4
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	10	100.0	17	100.0

Müzik Merkezi	Dolap	1	25.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	7.6
	Duvar	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Plastik çit	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Kukla sahnesi	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Koltuk	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Ayrılmamıştır	3	75.0	0	0.0	1	100.0	8	100.0	12	92,4
	Toplam	4	100.0	0	0.0	1	100.0	8	100.0	13	100.0
	Fen Merkezi	Dolap	1	25.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1
Duvar	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	
Plastik çit	1	25.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	6.25	
Kukla sahnesi	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	
Koltuk	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	
Ayrılmamıştır	2	50.0	2	100.0	2	100.0	8	100.0	14	87.5	
Toplam	4	100.0	2	100.0	2	100.0	8	100.0	16	100.0	

Tablo 7’de bağımsız anaokullarında bulunan blok merkezlerinin %80’i, sanat merkezlerinin %66.6’sı, kitap merkezlerinin %80’i, dramatik oyun merkezlerinin %100’ü, müzik merkezlerinin %25’i, fen merkezlerinin %50’si MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda belirtildiği gibi diğer merkezlerden belirgin bir şekilde ayrılmıştır. Özel anaokullarındaki dramatik oyun merkezlerinin tamamı, diğer merkezlerden belirgin bir şekilde ayrılırken; blok, kitap ve fen merkezleri ayrılmamıştır. Uygulama anaokullarındaki blok ve kitap merkezlerinin tamamı, diğer merkezlerden belirgin bir şekilde ayrılırken; sanat, dramatik oyun, müzik ve fen merkezleri ayrılmamıştır. Anasınıflarında blok merkezlerinin %28.6’sının, kitap merkezlerinin %12.5’inin ve dramatik oyun merkezlerinin %50’sinin diğer merkezlerden belirgin bir şekilde ayrıldığı ancak sanat, müzik ve fen merkezlerinin ayrılmadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan okullar genelinde bakıldığında ise blok merkezlerinin %46.7’sinin, sanat merkezlerinin %25’inin, kitap merkezlerinin %40’ının, dramatik oyun merkezlerinin %64.6’sının, müzik merkezlerinin %7.6’sının ve fen merkezlerinin %12,5’inin MEB Okul Öncesi Eğitim Programı’nda belirtildiği gibi diğer merkezlerden belirgin bir şekilde ayrıldığı görülmüştür. Bu araştırma sadece Uşak İlinde çalışan kadınlarla yürütülmüştür. Türkiye’nin değişik illerinden elde edilen örneklemeler üzerinde İş-Aile Çatışmasını Yönetme Öz-Yeterliği Ölçeği’nin faktör yapısı yeniden incelenebilir. Ayrıca, çeşitli bölgelerde yaşayan çalışan kadınların iş-aile Çatışmasını yönetme öz-yeterliklerini inceleyen karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Tablo 8

Okul Öncesi Eğitim Sınıflarındaki Öğrenme Merkezlerinin Görülme Durumuna İlişkin Dağılım

Öğrenme Merkezi	Merkezlerin Görülebilirliği	Bağımsız anaokulları		Özel Anaokulları		Uygulama Anaokulları		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Genel	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Blok Merkezi	Görülebilir	4	80.0	2	100.0	1	100.0	6	85.7	13	86.6
	Görülmez	1	20.0	0	0.0	0	0.0	1	14.3	2	13.4
	Toplam	5	100.0	2	100.0	1	100.0	7	100.0	15	100.0
Sanat Merkezi	Görülebilir	3	100.0	0	0.0	1	100.0	4	100.0	8	100.0
	Görülmez	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Toplam	3	100.0	0	0.0	1	100.0	4	100.0	8	100.0
Kitap Merkezi	Görülebilir	5	100.0	1	100.0	1	100.0	8	100.0	15	100.0
	Görülmez	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	8	100.0	15	100.0
Dramatik Oyun Merkezi	Görülebilir	4	80.0	0	0.0	1	100.0	8	80.0	13	76.6
	Görülmez	1	20.0	1	100.0	0	0.0	2	20.0	4	23.4
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	10	100.0	17	100.0
Müzik Merkezi	Görülebilir	4	100.0	0	0.0	1	100.0	7	87.5	12	92.4
	Görülmez	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	12.5	1	7.6
	Toplam	4	100.0	0	0.0	1	100.0	8	100.0	13	100.0
Fen Merkezi	Görülebilir	4	100.0	2	100.0	2	100.0	8	100.0	16	100.0
	Görülmez	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Toplam	4	100.0	2	100.0	2	100.0	8	100.0	16	100.0

Tablo 8'de bağımsız anaokullarında bulunan blok merkezlerinin %80'ni, sanat, kitap, müzik ve fen merkezlerinin tamamı, dramatik oyun merkezlerinin %80'ni diğer merkezlerden rahatlıkla görülebilmektedir. Özel anaokullarındaki blok, kitap ve fen merkezlerinin tamamı diğer merkezlerden rahatlıkla görülebilirken; dramatik oyun merkezlerinin tamamının görülemediği belirlenmiştir. Uygulama anaokullarındaki blok, sanat, kitap, dramatik oyun, müzik ve fen merkezlerinin tamamı diğer merkezlerden görülebilmektedir. Anasınıflarındaki blok merkezlerinin %85.7'si, sanat, kitap, fen merkezlerinin tamamı, dramatik oyun merkezlerinin %80'ni, müzik merkezlerinin %87.5'i diğer merkezlerden görülebilmektedir. Sınıfların geneline bakıldığında, blok merkezlerinin %86.6'sı sanat, kitap ve fen merkezlerinin tamamı, dramatik oyun merkezlerinin %76.6'sı, müzik merkezlerinin %92.4'ü diğer merkezlerden görülebilmektedir.

Tablo 9

Okul Öncesi Eğitim Sınıflarındaki Öğrenme Merkezlerinin Sabitlenip Sabitlenmemesine Yönelik Dağılım

Öğrenme Merkezi	Merkezlerin Sabitlenme Durumu	Bağımsız anaokulları		Özel Anaokulları		Uygulama Anaokulları		İlkokul/Ortaokul bünyesindeki anasınıfları		Genel	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Blok Merkezi	Sabitlenmiştir	1	20.0	0	0.0	0	0.0	2	28.5	3	20.0
	Sabitlenmemiştir.	4	80.0	2	100.0	1	100.0	5	71.5	12	80.0
	Toplam	5	100.0	2	100.0	1	100.0	7	100.0	15	100.0
Sanat Merkezi	Sabitlenmiştir	1	33.5	0	0.0	0	0.0	2	50.0	3	37.5
	Sabitlenmemiştir.	2	66.5	0	0.0	1	100.0	2	50.0	5	62.5
	Toplam	3	100.0	0	0.0	1	100.0	4	100.0	8	100.0
Kitap Merkezi	Sabitlenmiştir	1	20.0	1	100.0	0	0.0	3	27,3	5	33,4
	Sabitlenmemiştir.	4	80.0	0	0.0	1	100.0	5	45,5	10	66.6
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	8	100.0	15	100.0
Dramatik Oyun Merkezi	Sabitlenmiştir	2	40.0	1	100.0	0	0.0	2	18,2	5	29,4
	Sabitlenmemiştir.	3	60.0	0	0.0	1	100.0	8	72,2	12	70.6
	Toplam	5	100.0	1	100.0	1	100.0	10	100.0	17	100.0
Müzik Merkezi	Sabitlenmiştir	2	50.0	0	0.0	1	100.0	6	54,5	9	69,2
	Sabitlenmemiştir.	2	50.0	0	0.0	0	0.0	2	18,2	4	30.8
	Toplam	4	100.0	0	0.0	1	100.0	8	100.0	13	100.0
Fen Merkezi	Sabitlenmiştir	0	0.0	1	50.0	1	50.0	2	18,2	4	25
	Sabitlenmemiştir.	4	100.0	1	50.0	1	50.0	6	54,5	12	75
	Toplam	4	100.0	2	100.0	2	100.0	8	100.0	16	100.0
Geçici İlgili Merkezi	Sabitlenmiştir	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Sabitlenmemiştir.	1	100.0	0	0.0	1	100.0	0	0.0	2	100.0
	Toplam	1	100.0	0	0.0	1	100.0	0	0.0	2	100.0

Tablo 9'da bağımsız anaokullarındaki blok merkezlerinin %20'sinin, sanat merkezlerinin %33.5'inin, kitap merkezlerinin %20'sinin, dramatik oyun merkezlerinin %40'ının, müzik merkezlerinin %50'sinin yere ya da duvara sabitlendiği gözlenirken fen ve geçici ilgi merkezlerinin hiçbir sınıfta sabitlenmediği belirlenmiştir. Özel anaokullarındaki kitap ve dramatik oyun merkezlerinin tamamının, fen merkezlerinin

%50'sinin yere ya da duvara sabitlendiği; blok merkezinin hiçbir sınıfta sabitlenmediği belirlenmiştir. Uygulama anaokullarındaki müzik merkezlerinin tamamının, fen merkezlerinin %50'sinin yere ya da duvara sabitlendiği; blok, sanat, kitap ve dramatik oyun merkezlerinin hiçbir sınıfta sabitlenmediği belirlenmiştir. Anasınıflarındaki blok merkezlerinin %28.5'inin, sanat merkezlerinin %50'sinin, kitap merkezlerinin %27.3'ünün, dramatik oyun merkezlerinin %18.2'sinin, müzik merkezlerinin %54.5'inin, fen merkezlerinin %18.2'sinin yere ya da duvara sabitlenerek güvenliğin sağlandığı gözlenmiştir. Sınıfların tamamı incelendiğinde, blok merkezlerinin %20'sinin, sanat merkezlerinin %37.5'inin, kitap merkezlerinin %33.4'ünün, dramatik oyun merkezlerinin %29.4'ünün, müzik merkezlerinin %69.2'sinin, fen merkezlerinin %25'inin yere ya da duvara sabitlenirken geçici ilgi merkezlerinin hiçbir sınıfta sabitlenmediği belirlenmiştir.

Tartışma Sonuç ve Öneriler

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda belirtilen öğrenme merkezlerinin çeşitli açılardan incelendiği bu çalışmanın sonucuna göre bağımsız anaokullarındaki sınıfların tamamında araştırmaya dahil edilen yedi merkezden üçünün (blok, kitap ve dramatik) bulunduğu; özel anaokullarındaki sınıfların tamamında da yedi merkezin ikisinin (blok ve fen) bulunduğu belirlenmiştir. Uygulama anaokullarının tamamında fen merkezinin bulunduğu, anasınıflarında da en çok bulunan ilk üç merkezin dramatik oyun, kitap, sanat ve blok merkezleri olduğu belirlenmiştir. Geçici ilgi merkezine bağımsız anaokulları hariç diğer okul türlerindeki sınıflarda rastlanılmamıştır. Özel anaokulunun sınıflarında geçici ilgi merkezine ek olarak müzik merkezi de bulunmaktadır. Tüm sınıflarda en çok bulunan ilk üç merkezin, dramatik oyun, fen, blok ve kitap merkezi; en az rastlanılan merkezin de geçici ilgi merkezi olduğu belirlenmiştir. Kubanç (2014) 2006 Okul öncesi eğitim Programı'na göre fiziksel ortamın incelenmesine ilişkin yaptığı çalışmasında gözlemediği 10 okuldan 8'inde kitaplık köşesi, 7'sinde kukla köşesi, 4'ünde fen ve doğa köşesi, 2'sinde bilgisayar köşesi olduğunu ve tüm sınıflarda evcilik köşesi bulunduğunu gözlemlemiş, müzik köşesinin incelenen okulların hiçbirinde oluşturulmadığını belirtmiştir. Bu bulgular programda yapılan değişikliklerin sınıf düzeninde istenen değişiklikleri tam olarak sağlamadığı şeklinde yorumlanabilir.

Çalışma grubundaki sınıfların büyük çoğunluğunun MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda belirtilmiş yedi öğrenme merkezine sahip olmadığı görülmektedir. Öğrenme merkezleri, çocukların hem oyun zamanı hem de diğer etkinliklerde farklı ve çoklu öğrenme fırsatları sunması açısından önemli alanlardır. Okul öncesi eğitimde vazgeçilmez unsurlardan biridir. Bu merkezlerin çok sayıda ve çeşitli olması çocuklara farklı uyarıcılar ve öğrenme fırsatları sunacaktır (Conn-Powers, 2010). Bu araştırma kapsamındaki yedi merkezden genellikle altısına rastlanılmıştır. Özel anaokullarında ise sayının beşe düştüğü görülmektedir. Hiçbir okul türünde Merkezlerin

azlığında sınıfın büyüklüğünün etkisi olabileceği düşünülebilir. Nitelim çalışma grubundaki sınıflar içinde en küçük sınıfların özel anaokullarında yer aldığı görülmektedir (bkz. Tablo 2). Ancak tabii okul öncesi eğitimin kalitesi adına sınıfların da geniş olması önem taşımaktadır. Geniş sınıflarda çok sayıda merkeze yer verilebilecektir. Ancak araştırmada büyüklük ne olursa olsun sınıfların çok büyük bir çoğunluğunda geçici ilgi merkezinin olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, geçici ilgi merkezlerine daha çok yer verilmesi, okul idaresinin ve öğretmenlerin bu konuda hassas ve duyarlı davranmalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada, bağımsız anaokullarındaki sınıfların tamamında dört merkezde (blok, kitap, müzik ve geçici ilgi), diğerlerinin (sanat, dramatik oyun, fen) ise çoğunluğunda çocukların materyallere çok rahatlıkla erişebildikleri belirlenmiştir. Özel anaokullarındaki tüm sınıflarda iki merkeze (kitap ve dramatik oyun), iki merkezle (blok ve fen) ilgili sınıfların yarısında çocuklara rahatlıkla materyallere ulaşabilecekleri gözlemlenmiştir. Özel anaokullarında sanat merkezine çocuklar ulaşamamaktadır. Uygulama anaokullarındaki tüm sınıflarda iki merkeze (blok, dramatik oyun), sınıfların yarısında fen merkezindeki materyallere rahatlıkla erişilmektedir. Uygulama anaokullarında, sanat, kitap merkezlerine çocuklar ulaşamamaktadır. Anasınıflarında çocuklarına materyallerine ulaşabildikleri ilk üç merkez dramatik oyun, fen, kitap, blok merkezleri, en az ise müzik merkezi olduğu görülmektedir. Tüm sınıflarda çocukların materyallere ulaşabilmesi açısından ilk üç merkez dramatik, blok, kitap, sanat merkezi, en az ise müzik merkezi olduğu belirlenmiştir. Bağımsız anaokulları ve anasınıfları dışında, özel anaokulları ve uygulama anaokullarındaki bazı merkezlerle sınıfların hiçbirinde çocukların ulaşamadığı belirlenmiştir. Öğrenme merkezlerine kolay erişim, çocukların bu merkezleri tercih etmelerini etkileyen unsurlardan biridir (Gülay Ogelman, 2014). Çocuklar merkezlere ulaşmada sorun yaşarlarsa, sorun yaşamadıkları merkeze yönelme olasılıkları artabilir. Böylece ulaşamadıkları merkezdeki öğrenme fırsatlarından uzaklaşmış olabilirler. Bununla birlikte çocukların okul öncesi eğitimden en uygun şekilde yararlanabilmelerinin, ihtiyaç duydukları her şeye ulaşabilmeleri, kendilerini rahat ifade edebilmeleri, yaratıcı düşünebilmeleri ve çevre hakkında merak duyabilmelerine bağlı olduğu belirtilmektedir (Özkubat, 2013). Bu nedenle var olan merkezlerin tüm çocukların ulaşabileceği şekilde konumlandırılması önem taşımaktadır.

Araştırmadaki bir diğer bulgu, merkezlerdeki yazı ve resim şeklindeki etiketleme sistemi ile ilgilidir. Bağımsız anaokullarındaki ve anasınıflarındaki merkezlerin çoğunluğunda yazı ve resim etiketleri bulunmamaktadır. Bağımsız anaokullarının tamamında dramatik oyun merkezinde; anasınıflarının tamamında sanat merkezinde etikete rastlanılmamıştır. Özel ve uygulama anaokullarındaki sınıfların tamamında, tüm merkezlerin yazı ve resim etiketi ile etiketlenmediği belirlenmiştir. Genel olarak yazı ve resim ile etiketlemenin tüm okullarda beklenen düzeyin altında olduğu belirlenmiştir. Bağımsız anaokullarındaki ve anasınıflarının sınıfların yarısında iki merkezin etiketlerinin çocukların göz hizasında olmadığı; bağımsız anaokullarında

iki merkezin, anasınıflarında ise üç merkezin etiketlerinin hiçbir sınıfta göz hizasında olmadığı belirlenmiştir. Genel olarak ise sınıfların çoğunluğunda, etiketlerin çocukların göz hizasında olmadığı görülmektedir. Bağımsız anaokullarındaki her sınıfta dört merkez (sanat, kitap, müzik ve fen), anasınıflarının tamamında iki (sanat ve blok) merkez hem yazı hem de resim ile etiketlenmiştir. Tüm sınıflarda bulunan blok, sanat, kitap, müzik, fen merkezi etiketlerinin yarıya yakınının yazı etiketlerinden daha büyükken; dramatik oyun merkezi etiketinde resim etiketinin yazı etiketinden küçük olduğu belirlenmiştir. Yazı ve resim etiketiyle merkezlerin tanıtılması, çocukların merkez isimlerini öğrenmeleri başta olmak üzere özellikle dönem başında sınıf düzeninin oturtulmasında önemli bir uygulamadır. Yazı ve resim etiketinin birlikte kullanılması, çocuklarda okuma yazma farkındalığını desteklemek açısından da önerilmektedir (Vogel, 2012). High Scope yaklaşımında da yazı ve resim ile etiketleme sistemi, yaklaşımda ifade edilen önemli bir detaydır (Izadpanah ve Günçe, 2014). Ülkemizde okul öncesi eğitimde yazmaya ve okumaya yönelik temel bir eğitim verilmekte bu nedenle merkez etiketlemede resmin yazıya göre daha büyük boy olması, çocukların dikkatini ilk resmin çekmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın bulguları, çalışma grubundaki sınıfların önemli bir bölümünün merkezlerde hem resim hem de yazı etiketinin bulunması, etiketlerin çocukların göz hizasında olması ve resim etiketinin yazı etiketinden büyük olması açılarından yeterli olmadığını göstermektedir.

Bağımsız anaokulları ve özel anaokullarındaki tüm sınıflarda dramatik oyun merkezinin; uygulama anaokullarındaki tüm sınıflarda blok ve kitap merkezinin diğer merkezlerden belirgin bir şekilde ayrıldığı görülmektedir. Bağımsız anaokullarında diğer merkezler farklı düzeylerde de olsa birbirinden ayrılmakta iken özel anaokullarında üç merkez (blok, kitap, fen), uygulama anaokullarında dört merkez (sanat, dramatik oyun, müzik, fen), anasınıflarında üç merkez (sanat, müzik, fen) birbirinden ayrılmamaktadır. Öğrenme merkezlerinin birbirinden çeşitli sınırlarla (halı, alçak dolap, alçak koltuk vb.) ayrılmış olması gerekmektedir (The Early Childhood Learning Environment, 2016). Bu çalışmadaki okullarda merkezlerin sınırlarının belirlenmesi ile ilgili uygulamalar yapılmasına ihtiyaç vardır.

Bağımsız anaokullarında ve anasınıflarında merkezlerin çoğunluğu; özel anaokullarında üç merkezin (blok, kitap, fen) tamamı; uygulama anaokullarının tamamında ise tüm merkezler diğer merkezlerden görülebilecek şekilde konumlandırılmıştır. Özel anaokullarında dramatik oyun merkezinin diğer merkezlerden görümediği ortaya konulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında tüm merkezler diğer merkezlerden görülebilecek şekilde konumlandırılmalıdır. Böylece çocuklar, bir merkezde zaman geçirirken diğer merkezleri de rahatlıkla takip edebilecektir (Designing effective literacy centers for the kindergarten classroom, 2016). Çalışmada, bazı merkezlerin görümediği belirlenmiştir. Sınıfın büyüklüğü, öğretmenin tutumu gibi özellikler konumlandırmayı etkilemiş olabilir.

Bağımsız anaokullarındaki tüm sınıflarda fen ve geçici ilgi merkezi; özel anaokullarındaki tüm sınıflarda blok merkezi; uygulama anaokullarındaki tüm sınıflarda dört (blok, sanat, kitap, dramatik oyun) merkez duvara sabitlenmediği görülmektedir. Sınıfların tamamında sabitlenen ilk üç merkezin müzik, sanat ve kitap merkezleri olduğu belirlenmiştir. Güvenlik amacıyla merkezlerin mümkün olduğu kadar yere ya da duvara sabitlenmesi önem taşımaktadır. Araştırmadaki sınıfların merkezlerin sabitlenmesi açısından da çok yeterli olmadıkları belirtilebilir.

Öğrenme merkezleri, okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyebilecek güçlü fırsatları barındırmaktadırlar. Bu merkezler çocukların bireysel, küçük ve büyük grup etkinlikleri de yapmalarını destekledikleri için sınıf yönetiminin de önemli unsurlarından kabul edilmektedir (Heroman ve Copple, 2006).

Öğrenme merkezlerinin incelendiği çalışmanın bulguları, kurumlar farklılık gösterse de farklı okul türlerindeki okul öncesi eğitim sınıflarındaki öğrenme merkezlerine yönelik önemli düzenlemelerin yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma Aydın ilindeki 20 okul öncesi eğitim sınıfı ile sınırlıdır. Konu ile ilgili sonraki çalışmalarda, farklı illerdeki daha çok sayıda sınıf incelenmelidir. Araştırma, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitimi Programı'nda belirtilen yedi öğrenme merkeziyle sınırlıdır. Yapılan gözlem sırasında da bu belirlenen merkezler dışında farklı bir merkezin oluşturulmadığı görülmektedir. Ancak yurt dışındaki uygulamalarda, “bilim, matematik, okuma-yazma, dinlenme, yemek pişirme, teknoloji” gibi oldukça farklı merkezlerin de oluşturulduğu görülmektedir (Heroman ve Copple, 2006; The Early Childhood Learning Environment, 2016; Pattillo ve Vaughan, 1992). Türkiye’de de okul öncesi eğitim sınıflarında farklı öğrenme merkezleri oluşturulmalıdır. Bu çalışmada aynı kurumda bulunan tüm sınıfların fiziksel özelliklerinin benzer olduğu varsayılarak her kurumdan bir sınıf gözlemlenmiştir. Bu konuya ilişkin yapılacak çalışmalarda kurumlarda bulunan tüm sınıflar gözlemlenerek merkezlerin oluşturulmasında ve kullanılmasında öğretmenlerin etkisi incelenebilir. Bu çalışmada, öğrenme merkezleri bir liste doğrultusunda gözlemlenmiştir. Sonraki çalışmalarda, öğretmenlerin merkezlere ilişkin görüşleri, bu merkezleri nasıl kullandıkları, düzenli değiştirip değiştirmedikleri gibi konular incelenebilir. Öğrenme merkezlerinin niteliği ile ilgili çalışmalar artırılmalıdır. Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarına lisans eğitimleri sırasında okullarda merkezlere yönelik uygulamalar yapma fırsatları sunulmalıdır. Öğretmenlere ve okul idarecilerine konu ile ilgili hizmet içi eğitimler verilmelidir. Okul öncesi eğitim sınıflarının büyüklük, materyal konularında nitelikleri artırılmalıdır. Öğretmenler, öğrenme merkezlerinden sadece oyun zamanında değil tüm etkinliklerde yararlanabilmelidirler.

Kaynakça

- Baki, A., ve Hacısalihoğlu-Karadeniz, M. (2013). Okul öncesi eğitim programının matematik uygulama sürecinden yansımalar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(2), 619-636.
- Conn-Powers, M. C. (2010). Early Childhood School Readiness series 2: Preparing children for kindergarten: learning centers. <http://www.iidc.indiana.edu/styles/iidc/defiles/ecc/learningcenters.pdf>. Erişim tarihi: 25.03.2016.
- Çelik, M., ve Gündoğdu, K. (2007). Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 172-190.
- Deretarla-Gül, E. (2008). Meşrutiyet’ten günümüze okul öncesi eğitim. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 269-278.
- Designing effective literacy centers for the kindergarten classroom (2016). Region 4 Education Service Center. <http://www.esc4.net/users/0001/docs2/120-501-1106%20Kinder%20DELC%20Book.pdf>. Erişim tarihi: 26.03.2016.
- Düşek, G. ve Dönmez, B. (2012). Türkiye’de yayımlanan okul öncesi eğitim programları. *Mesleki Bilimler Dergisi*, 1(1), 68-75.
- Gelişli, Y. ve Yazıcı, E. (2012). Türkiye’de uygulanan okul öncesi eğitim programlarının tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 85-93.
- Gülay Ogelman, H. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında serbest zaman etkinliklerinin gözlemlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 125-138.
- Gülay, H. ve Ekici, G. (2010). MEB okul öncesi eğitim programının çevre eğitimi açısından analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(1), 74-84.
- Güleş, F. ve Erişen, Y. (2013). Okul öncesi eğitimde fiziksel çevre standartlarını belirleme: paydaş görüşlerine dayalı bir analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 30, 129-138.
- Heroman, C., ve Copple, C. (2006). Teaching in the kindergarten year. (Ed. D. F. Gullo). KToday. Teaching and learning in the kindergarten year. USA: National Association for the Education of Young Children (NAEYC).
- Izadpanah, S., ve Günçe, K. (2014). Integration of educational methods and physical settings: desing guidelines for High/Scope methodology in pre-schools. *South African Journal of Education*, 34, 2, 1-17.
- Kandır, A. ve Türkoğlu, D. (2015). MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nın müzikal becerilerin gelişimi yönünden değerlendirilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(2), 339-350.
- Kubağ, Y. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki durumunun incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 675-688.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. www.meb.gov.tr.
- Özkubat, S. (2013). Okul öncesi kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 58-66.

- Özsrıkıntı, D., Akay, C. ve Yılmaz-Bolat, E. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşleri (Adana ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(1), 313-331.
- Öztürk, M., Giren, S., Yıldırım, E., ve Şimşek, Ü. (2015). Güncellenen okul öncesi eğitim programının coğrafya eğitimi açısından incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(4), 245-262.
- Öztürk, Y., Gangal, M., ve Aydın, Z. N. (2013). *Okul öncesi eğitim programı ve ilkokula hazırlık*. İçinde T. Erdoğan (Ed.) İlkokula (ilköğretime) hazırlık ve ilkokul (ilköğretim) programları (13-26). Ankara: Eğiten Kitap.
- Özyürek, A. ve Kılınc, N. (2015). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme merkezlerinin çocukların serbest oyun davranışları üzerine etkisi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 125-138.
- Özyürek, A., ve Aydoğan, Y. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin serbest zaman etkinliklerine ilişkin uygulamalarının incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 41-58.
- Pattillo, J., ve Vaughan, E. (1992). Learning centers for child-centered classrooms. NEA Early Childhood Education Series. ERIC documents. ERIC no: ED344675.
- Pişgin-Çivik, S., Ünüvar, P., ve Soylu, B. (2015). Pre-school education teacher's opinion about the implementation of 2013 pre-school education program. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 693-698.
- Sapsağlam, Ö. (2013). Değerlendirme boyutuyla okul öncesi eğitim programları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, 63-73.
- Senemoğlu, N. (1994). Okul öncesi eğitim programı hangi yeterlilikleri kazandırmalıdır?. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 10, 21-30.
- Taner-Derman, M., ve Başal, H. A. (2010). Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkiye'de okul öncesi eğitim ve ilköğretimde niceliksel ve niteliksel gelişmeler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 560-569.
- Temel, Z. F., Kandır, A., Erdemir, N., ve Koçer-Çiftçi, H., (2005), *Okul Öncesi Eğitimde Proje Yaklaşımı ve Program Örnekleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- The Early Childhood Learning Environment (2016). Oklahoma State Department Environment. <http://sde.ok.gov/sde/sites/ok.gov.sde/files/EarlyChildLearnEnv.pdf>. Erişim tarihi: 26.03.2016.
- Vogel, N. (2012). Arranging the active learning environment: setting up the preschool classroom. *ReSource*, 11-14.
- Yazar, A., Çelik, M., ve Kök, M. (2008). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 233-243.
- Yazar, T., ve Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.